

Supervízia a jej prínos pre pracovníkov občianskeho združenia Liga proti reumatizmu na Slovensku

Supervision and its Benefits to the Personnel of the Civic Association Slovak League against Rheumatism

Jana Dobšovičová Černáková

Liga proti reumatizmu na Slovensku

Recenzent/Review: Mgr. Magdaléna Kubišová

Špecializované sociálne poradenstvo

Poradňa Sv. Bakhity, Liptovský Mikuláš

Submitted/Odoslané: 20. 12. 2021

Accepted/Prijaté: 09. 01. 2022

Abstrakt: Supervízia v treťom sektore, zvlášť v patientskych občianskych združeniach v pravom zmysle slova takmer neexistuje. Aspoň o jej využití v prospech pracovníkov v patientskych občianskych združeniach sa doteraz veľa nevie. Spoluprácu so supervízorom v tomto smere môžeme skôr považovať za niečo, čo sa prejaví alebo príde až v budúcnosti. No práve preto, aby táto avizovaná budúcnosť prišla čím skôr, musíme sa už dnes na využívanie supervízie pripravovať. Najskôr osvetou, potom personálne a vo finále konkrétnymi krokmi poskytovania supervízie v patientskych občianskych združeniach. Práve preto sme sa rozhodli pre tému Supervízia a jej prínos pre

pracovníkov občianskeho združenia Liga proti reumatizmu na Slovensku. Supervízia patrí k najúčinnjším nástrojom podpory a pomoci v pomáhajúcich profesiách, z pohľadu sociálnej práce, najmä sociálnym pracovníkom a sociálnym poradcom. Príspevok poukazuje na dôležitosť supervízie, význam supervízie, pochopenie a uvedomenie si faktu, čo môžeme považovať za supervíziu a čo prekračuje hranicu supervízie. Predstavujeme supervíziu ako najúčinnjšiu prevenciu syndrómu vyhorenia, ktorá by mala byť súčasťou každej organizácie a povinnosťou každého zamestnanca a možno aj aktívneho dobrovoľníka, ak systematicky a dlhodobo pracuje s ľuďmi. Liga proti reumatizmu na

Slovensku je občianske združenie, ktoré vzniklo v roku 1990 z iniciatívy skupiny pacientov a odborníkov v reumatológii. Pacientom poskytuje pomoc, poradenskú činnosť a edukáciu s cieľom podporiť zdravotnú a sociálnu gramotnosť. Za všetkou touto aktívnou činnosťou LPre SR je pár zamestnancov a pomerne široká skupina aktívnych dobrovoľníkov v projektoch, miestnych pobočkách a kluboch. Ak môžeme v tejto súvislosti hovoriť o supervízii, zatiaľ by to mohlo byť len v rovine autosupervízie alebo cez pravidelné stretnutia na motivačno-vzdelávacích kurzoch LPre SR pre lídrov miestnych pobočiek, klubov a zamestnancov. Zainteresovaní dobrovoľníci a zamestnanci majú rovnaké problémy ako iné pomáhajúce profesie, takže syndróm vyhorenia a iné pracovné problémy v kolektíve alebo s klientom tiež dôverne poznajú. Zaslúžia si teda preventívnu pomoc odborníkov, a ak príde ku krízovej situácii, tak supervízne riešenie problému.

Kľúčové slova: Liga proti reumatizmu na Slovensku, Pomoc, Občianske združenie, Supervízia, Syndróm vyhorenia.

Abstract: Supervision in the true sense of the word is almost non-existent in the third sector, especially in patient organisations.

Not much is known about its use for the benefit of personnel in patient organisations. Cooperation with a supervisor in this respect can be seen as something that will manifest or come in the future. However, we need to prepare today for the use of supervision in patient organisations in order to reap its benefits sooner. First by education, then by staffing and finally by taking concrete steps to deliver supervision in patient organisations. Therefore, we decided to focus on the topic of Supervision and its benefits to the personnel of the civic association Slovak League against Rheumatism. From a social work perspective, supervision is one of the most effective tools of support and assistance in the helping professions, especially for social workers and social counsellors. The paper highlights the importance of supervision, the meaning of supervision, understanding and awareness of the scope of supervision and what goes beyond supervision. We present supervision as the most effective prevention tool of the burnout syndrome which should be a part of every organisation and a duty of every employee and maybe even an active volunteer, if they work with people systematically and for a long period of time. The Slovak League Against Rheumatism (SLAR) is a civic association, founded in

1990 by a group of patients and experts in rheumatology. It helps, counsels and educates patients in order to promote health and social literacy. There are a few staff members and a rather large group of active volunteers behind the projects of SLAR and in local branches and clubs. Supervision in this context, for the time being, could only be in the form of self-supervision or through regular meetings at SLAR's motivation and training courses for leaders of local branches, clubs and staff members. The volunteers and staff members involved have the same problems as other helping professions. They are intimately familiar with the burnout syndrome and other work problems in a team or with a client. They therefore deserve preventive help from professionals and, if a crisis situation arises, a supervisory solution to the problem.

Key words: Slovak League against Rheumatism, Assistance, Civic Association, Supervision, Burnout Syndrome.

Úvod

Cieľom príspevku je priblíženie aktuálneho stavu a perspektív supervízie v činnosti patientskych občianskych združení, zvlášť v Lige proti reumatizmu na Slovensku (LPR SR). Najčastejšie sa vyskytujúci problém v pomáhajúcich

profesiách a u dobrovoľníkov v patientskych združeníach býva syndrómom vyhorenia zamestnancov a angažovaných dobrovoľníkov, ktorí dlhodobo pracujú v kolektíve alebo s pacientmi/klientmi.

V Lige proti reumatizmu je väčšina jej činnosti založená na práci s ľuďmi a pre ľudí s reumatickými ochoreniami. Na všetky tieto činnosti sú kladené čoraz väčšie nároky či už zo strany kolegov alebo klientov, resp. zo strany zamestnávateľa. Tieto podnety môžu byť spúšťačom syndrómu vyhorenia a práve supervízia predstavuje možnosť prevencie a zabezpečuje zdroj podpory.

Pokiaľ ide o ľudí s reumatickými ochoreniami v úlohe dobrovoľníkov v Lige proti reumatizmu, je to špecificky krehká skupina, lebo pri ich dobrovoľnom či nedobrovoľnom odchode zo svojej pozície vzniká nenahraditeľná strata. Nedobrovoľným odchodom myslíme zhoršenie zdravotného stavu alebo vysoký vek dobrovoľníka. Zastupiteľnosť dobrovoľníka vo vedúcom postavení je takmer nulová. Stáva sa tak pri generačnej výmene alebo náhlej zmene v živote/zdraví dobrovoľníka. Kým sa na uvoľnené miesto nájde alebo zaškolí nový dobrovoľník, tak projekty alebo činnosť miestnych pobočiek a klubov Ligy proti reumatizmu sa

pozastavia, dlhodobo stagnujú, alebo sa aj nenávratne skončia.

Starostlivosť o svojich členov a zaškolených dobrovoľníkov je teda pre Ligu proti reumatizmu prioritou. Pri každom takomto oslabení vznikajú organizačné problémy, preto si Liga proti reumatizmu nemôže dovoliť zanedbávať starostlivosť o svojich zamestnancov a dobrovoľníkov.

Starostlivosť a podporovanie aktívnych dobrovoľníkov a zamestnancov prebieha na pravidelných motivačno-vzdelávacích kurzoch pre zástupcov miestnych pobočiek a klubov (2021, Informačný bulletin LPre SR, 2/2021).

Realizujú sa skupinové stretnutia, individuálne pohovory, stretnutia s tútorstvom, koučom, mentorom s cieľom prepracovať sa už aj k supervízii. Ak by sa Liga proti reumatizmu nestarala o svojich zamestnancov a angažovaných dobrovoľníkov, riskovala by, že si v budúcnosti nebude môcť dobre plniť svoje poslanie a ciele uvedené v Stanovách Ligy proti reumatizmu SR. (2015, Stanovy LPre SR)

Výkon pomáhajúcej profesie nesie znaky veľkej náročnosti v zmysle denného kontaktu s klientom, plánovania, určovania hraníc, napĺňania cieľov a požiadaviek, očakávaní na skupinovú aj individuálnu

prácu s členom alebo klientom Ligy proti reumatizmu. V kombinácií s nedostatočnou oporou, motiváciou, nespokojnosťou s pracovným prostredím môžu tieto podnety viesť a vyústiť k syndrómu vyhorenia u zamestnancov a dobrovoľníkov.

Supervízia v treťom sektore, zvlášť v patientskych občianskych združeniach doteraz takmer neexistovala, alebo aspoň o jej využití v prospech pracovníkov v občianskych združeniach sa doteraz veľa nevie.

Spoluprácu so supervízorom v tomto smere môžeme skôr považovať za niečo, čo sa prejaví až v budúcnosti. No práve preto, aby táto avizovaná budúcnosť prišla čím skôr, musíme sa už dnes na využívanie supervízie v patientskych občianskych združeniach pripravovať a zvlášť v Lige proti reumatizmu sa zamerať na osvetu o supervízii a cez odborníkov – supervízorov zaradením tejto služby do praxe.

Postupy pri jej uvedení do praxe začnú osvetou a vo finále konkrétnymi krokmi poskytovania supervízie. V ideálnom prípade aj stanovením časového plánu supervízie pre dobrovoľníkov z miestnych pobočiek a klubov. Aj preto sme sa rozhodli v tomto príspevku opísať práve supervíziu a jej prínos pre pracovníkov a angažovaných

dobrovoľníkov občianskeho združenia Liga proti reumatizmu na Slovensku.

Príspevok poukazuje na dôležitosť supervízie, význam supervízie, pochopenie a uvedomenie si faktu, že čo môžeme považovať za supervíziu a čo prekračuje hranicu supervízie. Predstavujeme supervíziu ako najúčinnjšiu prevenciu syndrómu vyhorenia, ktorá by mala byť súčasťou každej podobnej organizácie či združenia.

Liga proti reumatizmu na Slovensku je občianske združenie, ktoré vzniklo v roku 1990 z iniciatívy skupiny pacientov a zamestnancov vtedajšieho Výskumného ústavu reumatických chorôb v Piešťanoch. Pacientom poskytuje poradenskú činnosť a edukáciu s cieľom podporiť zdravotnú a sociálnu gramotnosť. Medzi najnovšie vzdelávacie projekty patrí Univerzita Reumy.

Osvetou sa usiluje osloviť zainteresované strany k intenzívnejšej spolupráci v prospech pacientov s reumatickými ochoreniami. LPre SR je prirodzenou platformou spolupráce medzi odborníkmi v reumatológii a pacientmi. Organizuje prieskumy a podporuje zdravé pohybové aktivity ako spoločné zdravotné cvičenia alebo chôdza Pohnime sa s reumou! s paličkami nordic walking. Má celoslovenskú pôsobnosť, 20

organizačných jednotiek, z toho 15 miestnych pobočiek a päť špecializovaných klubov: Klub KÍbik, Klub Motýlik, Klub Čiernych Kostí, Klub Bechterevikov a Klub Psoriatickej Artritídy a vznikajú ďalšie. Svojou činnosťou oboznamuje s problematikou reumatických ochorení (2021, www.mojareuma.sk).

Súčasný stav supervízie v LPre SR

Aktuálnosť supervíznej pomoci je v snahe sprevádzať klienta (zamestnanca/dobrovoľníka LPre SR) a podporovať jeho silné stránky. Systematická práca v Lige proti reumatizmu si vyžaduje budovanie systému a plánu aktivít v prospech ľudí s reumatickými ochoreniami. Nesmie sa však zabúdať aj na budovanie supervízneho systému.

Liga proti reumatizmu na Slovensku sa od svojho vzniku inšpirovala Európskou ligou proti reumatizmu (2021, EULAR). Možno práve tam bude treba hľadať aj prepojenie na supervíziu. V aktuálnom pozorovaní sme však nenašli žiadne výrazné prieniky so supervíziou, ktorú poznáme v Slovenskej republike.

LPre SR organizuje spoluprácu všetkých, ktorí chcú, môžu a vedia pomôcť reumatikom. Taktiež poskytuje poradenskú činnosť vo veciach zdravotných a

sociálnych. Svojou činnosťou chce oboznamovať verejnosť s problematikou reumatických ochorení, usilovať sa o zlepšenie zdravotnej a sociálnej starostlivosti o reumatikov a presadzovať sústavné vzdelávanie v reumatológii (2015, Stanovy LPre SR).

Reumatické ochorenia patria medzi najrozšírenejšie na svete. Trpí nimi vyše 103 mil. Európanov a na Slovensku sa sťažuje na bolesti chrbtice a kĺbov každý štvrtý pacient. Na Slovensku má spomedzi množstva rôznych reumatických diagnóz napr. reumatoidnú artritídu (RA) až 26-tisíc dospelých ľudí, a každý rok pribudne 1 300 až 1 600 novo diagnostikovaných pacientov. Zápalové reumatické ochorenia sa v SR odhadujú na 45 – 50 tisíc pacientov. Liga proti reumatizmu na Slovensku ponúka týmto pacientom zázemie a uistenie, že so svojím ochorením nie sú sami (2021, www.mojareuma.sk).

LPre SR sa snaží udržiavať a rozširovať kontakty s národnými Ligami a podobnými inštitúciami na celom svete. Organizuje rekondičné pobyty, kurzy so zdravotnou a sociálnou tematikou, spoločenské a kultúrne podujatia. Taktiež podujatia podporujúce aktívny pohyb – spoločné zdravotné cvičenia, jogovú terapiu alebo nordic walking v dlhoročnom projekte Pohnime sa s reumou!. V rámci edičnej

činnosti dvakrát do roka vychádza Informačný bulletin, a tiež rôzne brožúrky poskytujúce praktickú orientáciu pri liečbe a prevencii jednotlivých reumatických chorôb a publikovanie príbehov pacientov (2021, Výročná správa LPre SR 2020).

Najúspešnejším projektom sa stala Univerzita Reumy ako originálny vzdelávací projekt Ligy proti reumatizmu na Slovensku. Primárnym cieľom Univerzity Reumy je informovať pacientov s reumatickými chorobami o ich právach a možnostiach liečby. Poslaním projektu je dosiahnuť lepšiu informovanosť v zdravotnej a sociálnej gramotnosti u pacientov. V čase pandémie korona vírusu tieto online vysielania Univerzity Reumy zabezpečili pravidelný kontakt s ľuďmi s reumatickými ochoreniami a pomáhali jednotlivcom aj celej komunite reumatikov.

Supervízia dobrovoľníkov má najbližšie k supervízii pomáhajúcich profesií. Je to možnosť otvorene sa zveriť so svojimi pochybnosťami a omylmi, bez obavy a výčitiek.

Kontakt: Liga proti reumatizmu na Slovensku, Nábr. I. Krasku 4, 921 01 Piešťany,
e-mail: liga@mojareuma.sk, mobil: 0917 790 264

Okrem centrály, ktorá sídli pri NÚRCH v Piešťanoch, má LPre SR 20

organizačných jednotiek, z toho 15 miestnych pobočiek a 5 klubov v rôznych mestách na Slovensku.

Kontakty na jednotlivé pobočky a kluby: mojareuma.sk/kontakty-miestnych-pobociek/

Obr. č.1: Mapa miestnych pobočiek a klubov LPre SR (2021)

Zdroj: archív Liga proti reumatizmu na Slovensku, autor: Michal Finka

Súčasný stav supervízie ovplyvnilo aj prijatie „etického kódexu supervízie, ktorý by mal napomôcť korektnému vystupovaniu supervízora, ale aj objednávateľa pri formulovaní kontraktu supervízie ako aj samotnému supervízornému procesu. Prijatie Etického kódexu supervízie vytvára predpoklad k skvalitneniu supervíznej práce a k jej efektívnemu uplatneniu v supervíznej praxi.“ (Etický kódex supervízie).

Etický kódex vznikol v roku 2018 na základe požiadaviek supervízorov, na základe spolupráce odborníkov a skúsených supervízorov.

Supervízia je metódou kontinuálneho rozvoja profesionálnych spôsobilostí sociálneho pracovníka, ktoré dosahuje za pomoci kvalifikovaného supervízora prostredníctvom reflexie, podpory, supervíznych metód a techník a zároveň chráni sociálneho pracovníka, resp.

zamestnanca alebo dobrovoľníka patientskeho občianskeho združenia pred syndrómom vyhorenia alebo pracovnými konfliktami pri realizácii projektov, poradenskej činnosti a pod.

Očakávania – princípy supervízie

- Bude reflektovať reálne potreby zamestnancov, manažmentu, organizácie.
- Prijatie supervízie v organizácii ako jedného z nástrojov zvyšovania kvality práce v organizácii a poskytovanie podpory pracovníkom.
- Permanentne dbať (zo strany manažmentu, supervízorov aj supervidovaných), aby supervízia bola prijatá ako „bezpečná“ pracovná metóda.

Dobrovoľníctvo a supervízia

Dobrovoľníctvo nie je v spoločnosti niečo nové. V každom období jej života, v každej kultúre boli ľudia, ktorí dobrovoľne pomáhali. Vždy bolo treba pomôcť chorým, chudobným, ale i tým, ktorých postihli nejaké živelné katastrofy. Dobrovoľníctvo sa vyznačuje spontánnosťou, nenútenosťou, samozrejmosťou a nečakaním nejakej hmotnej odmeny za vykonanú prácu. Dobrovoľníctvo je veľkým prínosom pre najrôznejšie oblasti spoločnosti, pre rôzne typy sociálnych, zdravotníckych, školských, výchovných a iných organizácií,

ale aj rozličné cieľové skupiny ľudí (2007, Centrum dobrovoľníctva).

Dobrovoľníctvo je však aj napriek svojej miere dobrovoľnosti predsa len často organizované. Mnohé organizácie, ktoré s dobrovoľníkmi pracujú dlhodobejšie, majú v súčasnosti vytvorené a prepracované systémy práce od ich náboru, výberu, výcviku, vedenia, oceňovania až po supervíziu. Dobrovoľníctvo začína byť prvkom v systéme manažmentu organizácií. Pre prácu s dobrovoľníkmi v rámci organizácie je kľúčovou postavou koordinátor dobrovoľníkov (2007, Centrum dobrovoľníctva).

Úlohou koordinátora nie je len zodpovednosť za koordinovanie dobrovoľníkov a dobrovoľníckych aktivít, ale aj za jednotlivé činnosti manažmentu dobrovoľníkov. Jednou z možností udržateľnosti dobrovoľníctva v rámci organizácie a súčasťou jeho manažmentu je supervízia.

Človek, či už je dobrovoľník alebo profesionál, je prirodzenou bytosťou, ktorá koná a myslí slobodne na základe svojich rozhodnutí.

Supervízia dobrovoľníkov sa stáva jedným z predpokladov efektívneho a úspešného dobrovoľníckeho programu najmä v situáciách, kde sa dobrovoľník dostáva priamo do kontaktu s klientom.

Supervízia môže byť realizovaná ako forma klubových stretnutí, kde sa dobrovoľníci cítia príjemne a prirodzene.

V Lige proti reumatizmu funguje od roku 2012 projekt Motivačno-vzdelávacie kurzy LPRe SR pre lídrov miestnych pobočiek a klubov. Všetko sú to dobrovoľníci, s ktorými sa niečo podobné ako supervízia dobrovoľníkov realizuje formou skupinových stretnutí.

Podľa uverejnených článkov v Informačných bulletinoch LPRe SR a aj osobných vyjadrení dobrovoľníkov sa opakovane potvrdilo, že za najdôležitejší podporný faktor pre ich dobrovoľnícke aktivity, motiváciu a aj edukáciu sú motivačno-vzdelávacie kurzy LPRe SR zamerané na skupinu ale aj jednotlivca (2012 – 2021, Informačné bulletiny).

V Lige proti reumatizmu majú prvé skúsenosti s realizáciou koučingu a mentoringu, ktoré v blízkej budúcnosti budú snáď dobrou základňou aj pre zavedenie supervízie.

Koubek in Kovač, (2021, s. 114) definuje: „Koučing je formálne a cielené vzdelávanie zamestnancov. Ide o individuálnu formu rozvoja pracovníkov, kedy vedúci pracovník sprostredkováva nové znalosti za aktívnej účasti školiaceho sa zamestnanca.“ (Koubek, 1997).

Ďalšou používanou metódou v Lige proti reumatizmu je mentoring, ale má svoje špecifiká. Stretávame sa s nimi na viacerých úrovniach aj pri rôznych príležitostiach.

Koubek in Kovač (2021, s.114) uvádza, že „Mentoring je proces pri ktorom špeciálne vybrané a vyškolené osoby vedú pracovníka, poskytujú mu pragmatické rady a sústavnú podporu, čím mu pomáhajú pri jeho vzdelávaní a rozvoji“ (Koubek, 1997).

Významným povzbudením pre dobrovoľníkov LPRe SR sú rôzne možnosti priateľských stretávaní sa s inými dobrovoľníkmi. Ďalším podporujúcim faktorom je, že dobrovoľníci pocitujú vedomie podpory, ak majú priestor pre ventiláciu problémov a taktiež môžu získať nové zážitky a skúsenosti na podujatiach LPRe SR. Tieto faktory sa spájajú s významom supervízie. Z vlastnej praxe môžeme potvrdiť skutočnosť, že nestačí ľudí len edukovať a informovať, ale treba vytvoriť priestor na ich zdieľanie skúseností.

K tomu, aby sme stretávali v patientskych združeniach ľudí nielen odhodlaných, kompetentných, ale aj motivovaných a spokojných, potrebujeme pracovať s ich skúsenosťami a emóciami. Nesmie sa zabudnúť na priestor pre vyjadrenie očakávaní a plánov. V takejto

vzájomnej spolupráci nachádzajú angažovaní dobrovoľníci aj spoločné hľadanie riešení v atmosfére dôvery. To prispieva k rozvoju sebareflexie, ktorá môže jednotlivca priviesť k pochopeniu doposiaľ nepoznaných súvislostí (2007, Centrum dobrovoľníctva).

Podľa počtu supervidovaných rozlišujeme nasledovné typy supervízie:

- Individuálna supervízia. Jej výhody spočívajú v individuálnom prístupe, väčšej otvorenosti, možnosti osobného vzťahu. Nevýhodami sú náročnosť na čas a peniaze, naviazanosť na supervízora, menej vstupov a reflexií.

- Skupinová supervízia. Výhody sa vzťahujú k nasledujúcim skutočnostiam: menšia závislosť na supervízorovi, viac vstupov a vyjadrení od iných účastníkov supervízie. Nevýhody sa týkajú menšieho priestoru pre supervidovaného a fungovania skupinovej dynamiky, ktorej je potrebné venovať osobitú pozornosť (Matoušek, 2003).

Význam supervízie z pohľadu dobrovoľníkov je vnímaný aj cez prínosy a nefinančné benefity, ktoré supervízia poskytuje. Prínos dobre cielenej supervízie rozoznávame hneď v niekoľkých oblastiach (Mráčková, 2009):

- vyjasnenie poslania dobrovoľníka a celého dobrovoľníckeho programu,

- prevencia syndrómu vyhorenia dobrovoľníkov a pracovníkov,

- prevencia zahltenosti a prepracovania,

- účinné zvládnutie pocitov bezmocnosti a viny,

- účinné zaobchádzanie s vlastnými zdrojmi.

Dobrovoľníci sa majú možnosť na týchto stretnutiach vyjadriť k riešenej situácii a zároveň si vypočúť ďalšie nápady a návrhy od ostatných. Tým vlastne dochádza k vzájomnej interakcii a sociálnemu učeniu sa medzi sebou navzájom. Ďalšie prínosy ovplyvňujú nielen spôsob života dobrovoľníkov, ale aj celkovo životný štýl.

Prínosy supervízie z pohľadu dobrovoľníkov

Podľa klasického rozdelenia A. Kadushina z roku 1976 má každá supervízia tri základné funkcie: administratívnu, vzdelávaciu, podpornú (Oláh, 2005). Každá z nich je v každej supervízii rôzne zastúpená, vzájomne sa dopĺňujú a tvoria oblasti prínosov pre samotných dobrovoľníkov.

1. administratívna funkcia – supervízia ju plní najmä vtedy, ak je supervízia spojená s priamou zodpovednosťou za kvalitu práce. Prvoradou úlohou supervízora je vždy kontrola kvality práce a až potom

nastupujú ďalšie zložky supervízie. Pomocou spätnej väzby pracovník dostáva informácie, či je jeho práca dobrá a dostačujúca. Táto funkcia vedie k zlepšeniu riadenia organizácie, tímov, ktoré sa na dobrovoľníckych programoch zúčastňujú.

2. vzdelávacia funkcia – v určitej miere je vzdelávanie prítomné v každej supervízii. Účelom tejto funkcie je zlepšiť odbornú kompetenciu dobrovoľníka pri práci s klientom. Aj napriek tomu, že dobrovoľníci počas zaškolení získajú určité vedomosti, ktoré sú dôležité, supervízia môže rozširovať ich rozsah.

3. podporná funkcia – dôležitým aspektom podpory je, že supervízor oceňuje hodnotu práce svojho supervizanta, vie reálne a pravdivo vidieť a posúdiť, čo je v nej cenné a zmysluplné a dodáva mu nádej a sebadôveru. Účelom podpory je povzbudenie k prekonaniu prekážok, budovanie dobrého vzťahu a atmosféry, posilnenie supervizanta.

Zákonná opora supervízie

Legislatívna úprava supervízie je v súčasnosti upravená zákonom č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V ňom sa uvádza že, za účelom zvyšovania profesionality práce v

zariadeniach vykonávania opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vypracúva a uskutočňuje program supervízie. Súčasťou programu supervízie je aj spôsob zabezpečenia tohto programu (por. § 47, ods. 7).

Taktiež aj zákon č. 448/2008 Z. z. doniesol na Slovensku legislatívnu oporu pre supervíziu v zariadeniach sociálnych služieb. Podľa neho poskytovateľ sociálnej služby je povinný na účel zvýšenia odbornej úrovne a kvality poskytovanej sociálnej služby vypracovať a uskutočňovať program supervízie (§ 9 ods. 10). Táto sa stala jedným zo štandardov kvality poskytovania sociálnej služby. Inštitúcie a organizácie poskytujúce sociálne služby uvedené v zákone č. 448/2008 Z. z. uskutočňujú supervíziu zákonnou povinnosťou.

Vzhľadom na druhy sociálnych služieb sú v zákone uvedené: nocľaháreň, útulok, domov na pol ceste, nízkoprahové denné centrum, zariadenie núdzového bývania, zariadenie podporovaného bývania, zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby, rehabilitačné stredisko domov sociálnych služieb, špecializované zariadenie, denný stacionár, opatrovateľská služba, monitorovanie a signalizácia potreby pomoci, krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií,

odľahčovacia služba, pomoc pri zabezpečení opatrovníckych práv a povinností, poskytovanie sociálnej služby v integračnom centre. V zákone 219/2014 Z. z. SP je sociálnym pracovníkom a asistentom sociálnej práce vykonávaná vo vzájomnej súvislosti s inými odbornými činnosťami z oblasti psychológie, práva, medicíny, pedagogiky, sociológie a z ďalších oblastí (§ 2 ods. 3).

Záver

Realizácia supervízie a jej prínos pre pracovníkov a dobrovoľníkov občianskeho združenia Liga proti reumatizmu na Slovensku je aktuálnou výzvou. Začali sme v oblasti osvetu, aby sme pojem supervízia a jej možnosti prínosu pre činnosť patientskeho občianskeho združenia priblížili zamestnancom a dobrovoľníkom v miestnych pobočkách a kluboch LPre SR.

V osobe predsedníčky LPre SR už máme prvú nádej na odborné profesionálne zázemie. No uvedomujeme si, že ona nebude supervízorkou pre Ligu proti reumatizmu, ale môže byť spojivkom alebo prepojením na iných supervízorov, ktorí by zamestnancom a angažovaným dobrovoľníkom LPre SR mohli poskytovať služby supervízie. Následne by sme najväčšej platforme patientskych

organizácií Asociácii na ochranu práv pacientov poskytli informácie a možnosti rozširovania skúseností so supervíziou cez Ligu proti reumatizmu.

Doterajšia absencia supervízie je slabým miestom patientskych občianskych združení. Zatiaľ bola supervízia realizovaná iba ako autosupervízia. Autosupervízia je proces vlastnej psychohygieny v profesionálnom výkone sociálnej práce medzi zamestnancami a dobrovoľníkmi, ktorí vyštudovali alebo majú blízko k sociálnej práci alebo inej podobnej pomáhajúcej profesii. V lepšom prípade, ak sú sociálnymi pracovníkmi v štátnej alebo súkromnej sfére, kde je supervízia nariadená legislatívou (305/2005 Z. z.). Ten kto sa zaujíma, dokáže sa prepracovať k informačným zdrojom, kde sa uvádza, že supervízia je v pomáhajúcich profesiách nevyhnutnou súčasťou skvalitňovania služieb aj v patientskych občianskych združeniach.

Naše skúsenosti s realizáciou koučingu a mentoringu budú snád' dobrou základňou aj pre zavedenie supervízie. V oblasti koučingu pre zdravie sú to služby zdravotnej koučky Petry Balážovej, (2021) a v oblasti Live koučingu stretnutia a webináre s koučkou a supervízorkou Janette Šimkovou (2019). Tu sa otvára reálna možnosť spolupráce pre supervíziu

v Lige proti reumatizmu na Slovensku, lebo Janette Šimková je renomovanou supervízorkou.

Pre porovnanie sme sa informovali o možnostiach využitia supervízie v zahraničí v podobných alebo strešných patientskych organizáciách. Najbližšie máme ku Revma Lige v Českej republike (2021). Ich skúsenosť so supervíziou v súvislosti s činnosťou patientskeho združenia je nulová. No informácia o snahách zaviesť supervíziu ako pomáhajúcu metódu v Lige proti reumatizmu na Slovensku ich zaujala. V budúcnosti sa radi nechajú inšpirovať alebo požiadajú zdieľanie skúseností so supervíziou v patientskom združení.

Odborné publikácie a výskumy prinášajú stále nové poznatky a informácie, ktoré dokazujú, že práve aplikácia supervízie môže predchádzať zbytočným stavom syndrómu vyhorenia a zlepšuje činnosť poskytovateľov pomáhajúcich a pre ľudí prospešných organizácií. Supervízia pomáha budovať alebo urovnávať narušené vzťahy medzi kolegami a tým prispieva ku spokojnosti jednotlivcov ale aj celej skupiny.

Sociálna práca a pomáhanie pacientom/klientom je veľmi náročná hlavne na psychiku, a preto je veľmi dôležité, aby zamestnanci a dobrovoľníci

LPre SR pochopili dôležitosť, cieľ a snahu o pravidelnosť v supervízii. Uvedomujeme si, že ak môžeme v tejto súvislosti hovoriť o skúsenostiach so supervíziou v LPre SR, zatiaľ je to len v rovine autosupervízie.

Zainteresovaní dobrovoľníci a zanietení zamestnanci majú rovnaké problémy, ako iné pomáhajúce profesie, takže syndróm vyhorenia a iné pracovné problémy v kolektíve alebo s klientom tiež dôverne poznajú. Zaslúžia si teda pomoc odborníkov, ak príde ku krízovej situácii, alebo hlavne ako prevenciu a predchádzanie potenciálnym problémom na pracovisku.

No nesmieme opomenúť aj iné problémy a medziľudské konflikty na pracovisku, lebo v procese pomáhanie, tvorby a organizovania projektov v prospech pacientov/klientov s reumatickými ochoreniami môže prichádzať k rôznym záťažovým až krízovým situáciám.

Vyjasnením rôznych situácií môže dôjsť ku skvalitneniu činnosti zamestnanca aj dobrovoľníka. Dôležitá je podpora jeho motivácie, aby mohol efektívne a s dobrým pocitom vykonávať určenú činnosť.

Supervízia bude prispievať aj v Lige proti reumatizmu k získaniu nových skúseností a zručností. Ak sa s dobrovoľníkom pracuje efektívne a pravidelne, môžeme predísť rôznym vyššie

uvedeným negatívnym situáciám. Človek v rámci socializácie získava určité vedomosti, schopnosti, ale i zručnosti či postoje.

Na základe vyššie uvedeného môžeme teda zhodnotiť, že význam supervízie spočíva taktiež v jej praktickej využiteľnosti pre ďalšie oblasti života dobrovoľníkov.

Dobrovoľníci z Ligy proti reumatizmu na Slovensku prijímajú supervíziu za dôležitú súčasť starostlivosti o jednotlivca a skupinu. Ako sme už uviedli, motivačno-vzdelávacie kurzy realizované ako skupinové stretnutia pre nich v podstate znamenajú prostredie a priestor, kde môžu zdieľať to, čo práve prežívajú v súvislosti so svojím kolegom alebo kolegyňou z pobočky alebo klubu.

Supervízia ponúka pomoc pomáhajúcim a k tomu nadhľad nad problémy a problémové situácie. Supervízia má svoj vývoj v čase a vznikla vďaka ľuďom, lebo ju potrebovali, aby mohli pomáhať a dlhodobo pracovať v prospech iných ľudí.

Zoznam bibliografických odkazov:

[1] KOVÁČ, E. 2021. Lektorské a komunikačné zručnosti. Akadémia humanitných a medzinárodných štúdií Edith Stejnovej, n.o. 1. vydanie. 261 s. IBAN 978-80-973898-4-0

[2] MATOUŠEK, O. 2003. Metódy řízení sociální práce. Praha: Portál. 2003. 384 s. ISBN 80-7178-548-2

[3] OLÁH, M. 2005, Supervízia v sociálnej práci. Prešov, 2005. ISBN 80-8068-307-7

[4] REIFATRH, W. a SCHERPNER, M. Odborná úprava Slovenskej verzie: OLÁH, M. 2021. Akadémia humanitných a medzinárodných štúdií Edith Stejnovej, n.o. 2. vydanie. 92 s. ISBN 978-80-973898-1-9

[5] ŠIMKOVÁ, J. 2021. Takto sa to podarí. Slovart, Bratislava, 2021. 192 s. ISBN 978-80-556-5040-1

Článok v časopise

[6] MAJERÍKOVÁ, Ingrid. 2021. In Informačný bulletin LPRe SR. ISSN 1339-5106, 2021, ročník 30, 2/2021, 32 strán (strana 13).

[7] MRÁČKOVÁ, A. 2007. Aktuálne výzvy pre dobrovoľníctvo na Slovensku. In Viera a život. Roč. XVII, 2007, č. 5, s. 88.

[8] SÚLETÝ, Igor. 2021. In Informačný bulletin LPRe SR. ISSN 1339-5106, 2021, ročník 30, 2/2021, 32 strán (strana 14).

[9] STANOVY LPRe SR, 2015. Liga proti reumatizmu na Slovensku, Piešťany, 2015, (13 strán)

Webové stránky

[10] Centrum dobrovoľníctva: Informačná brožúra o programe OPRI SA O MŇA. [online]. Banská Bystrica, 2007, [cit. 2021-11-25]. Dostupné na internete:

<<https://www.centrumdobrovolnictva.sk/>>.

[11] European alliance of associations for rheumatology, EULAR. [online]. Zurich, 2021. [cit. 2021-12-02]. Dostupné na internete: <<https://eular.org/index.cfm>>.

[12] Inštitút ďalšieho vzdelávania sociálnych pracovníkov: Etický kódex supervízie. [online]. Bratislava, 2002, [cit. 2021-11-24]. Dostupné na internete: <<http://www.ivsp.sk/eticky-kodex-supervizie>>.

[13] Koučing pre zdravie, Petra Balážová, [online]. Bratislava, 2021. [cit. 2021-11-30].

Dostupné na internete: <<https://www.kouckaprezdrazie.sk/>>.

[14] Live koučing, Janette Šimková, [online]. Bratislava, 2019. [cit. 2021-11-29]. Dostupné na internete: <<https://lifekoucing.sk/>>.

[15] Moja reuma: O nás, O Lige. [online]. Piešťany, 2021. [cit. 2021-11-06]. Dostupné na internete: <<https://www.mojareuma.sk/o-lige/>>.

[16] Asociácia na ochranu práv pacientov. [online]. Bratislava, 2021. [cit. 2021-11-07].

Dostupné na internete: <<https://aopp.sk/>>.

Zákony

[17] ZÁKON NR SR č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.

[18] ZÁKON NR SR č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

[19] ZÁKON NR SR č. 219/2014 Z. z. o sociálnej práci a o podmienkach výkonu niektorých odborných činností v oblasti sociálnych vecí a rodiny a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení schválených pozmeňujúcich a doplňujúcich návrhov

<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00107530.1982.10745678>
[citované 01.10.2021]

[20] ZÁKON NR SR č. 83/1990 Z. z. o združovaní občanov
<https://www.zakonypreludi.sk/zz/1990-83> [citované 02.10.2021]

PhDr. Jana Dobšovičová Černáková

Sociálno-zdravotnícke spektrum

Social Health Spectrum

Kontakt na autora:

Jana Dobšovičová Černáková, PhDr.

Liga proti reumatizmu na Slovensku

Nábrežie Ivana Krasku 4, 921 01 Piešťany

Majeričky 366, 906 05 Podbranč

e-mail:

dobsovicova.cernakova@gmail.com